

Боднар Єлизавета Іванівна
m0661580266@gmail.com

Науковий керівник:
Іваницька О. М., д. держ. упр., проф.,
в.о. завідувача кафедри теорії та практики управління
ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

«АГРЕСИВНЕ ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ» ЯК ВИКЛИК ДЛЯ ПОЛІТИКИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

На сьогоднішній день попит на цифрові рішення зростає. Зміни зовнішнього середовища, а саме: формування нових запитів споживачів, посилення інформаційних процесів, технологічні трансформації – зумовлюють активізацію процесів діджиталізації у всьому світі. Будь-який сучасний бізнес не зможе існувати у довгостроковій перспективі без розробки стратегії цифрової трансформації. Швидше за все, саме такі тенденції визначать майбутнє бізнесу у наступні роки. Діджиталізація послуг, як і держави та технології в цілому, вже допомогли створити та зберегти мільйони робочих місць, сповільнити поширення вірусу.

Цифровізація стає найважливішим компонентом економічного зростання економіки будь-якої країни і взагалі є сучасним трендом розвитку [1]. Україна не лишається в стороні від всесвітніх тенденцій і також активно впроваджує політику цифровізації, поступово намагаючись оцифрувати весь спектр державних послуг [2].

Проте, зі впровадженням цифрової політики, виникають аспекти, що потребують додаткового регулювання на законодавчому рівні. Розвиток сьогоднішньої економіки призводить до зміни принципів конкурентних відносин, який можна розглядати як спосіб формування нових ринків товарів і послуг, нових управлінських технологій. Цифрові платформи дають безліч нових можливостей, для того щоб змінити і розширити уявлення про сутність економічної безпеки та суспільства, одночасно створюючи нові виклики та загрози для учасників суспільно-політичних процесів [1].

Особливої уваги потребує міжнародне регулювання питань запобігання ухиленню від сплати податків в ІТ-сфері, адже саме ІТ-компанії спроможні виводити свої активи з-під оподаткування, вдаючись до політики «агресивного» податкового планування.

Агресивне податкове планування - це особливий вид податкового планування, здійснюваний платником податків шляхом прийняття рішень у сфері оподаткування, які можуть призвести до наслідків, відмінних від закріплених податковим законодавством унаслідок його невизначеності або багатоваріантного трактування [3].

Існування та активне впровадження агресивного податкового планування у політику ведення бізнесу є нагальною проблемою для всіх країн, тому і Україна починає протидіяти цьому явищу шляхом внесення змін до законодавства та доєднання до міжнародних стандартів.

На сьогодні, враховуючи рівень розвитку міжнародних економічних відносин, переміщення товарів та фінансових ресурсів між країнами, стає неможливим вирішення проблем агресивного податкового планування лише в окремо взятій країні без налагодження ефективної системи взаємодії між контролюючими органами різних країн та наддержавними інституціями. Потребує вирішення проблема розроблення спільної методології трактування податкових норм та координованого задіяння механізмів протидії агресивному податковому плануванню.

Питання, пов'язані із зазначеними проблемами, активно обговорювались та досліджувались останніми роками. Наслідком було прийняття в 2013 році на рівні ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку) плану BEPS (Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting) [4], який має на меті розробку комплексної, збалансованої та ефективної стратегії боротьби країн з проблемою заниження бази оподаткування та виведення прибутку з-під оподаткування. Також до цілей прийняття цього плану слід віднести вирівнювання умов оподаткування та здійснення господарської діяльності в різних країнах світу, що планується досягти шляхом гармонізації норм податкового законодавства та їх практичного застосування; реалізацію узгоджених норм у межах міжнародної податкової системи; підвищення прозорості здійснюваних фінансово-господарських операцій.

Отже, рішеннями запобігання агресивного податкового планування компаніями ІТ-сфери є:

1. Контроль за фінансовими операціями компаній ІТ-сфери шляхом моніторингу індикаторів ризиків агресивного оподаткування, таких як :
 - прибутковість/збитковість діяльності;
 - аналіз податкового навантаження, зокрема податком на прибуток підприємств (шляхом співставлення валового доходу до сплаченого податку на прибуток);

- узгодженість фінансових показників (шляхом співставлення ідентичності показників у податковій декларації з прибутку та ф. 2 балансу підприємства) та інше.
- 2. У разі потрапляння досліджуваного платника податків до критеріїв ризиковості слід посилити методи адміністрування такого платника податків шляхом планових/позапланових перевірок його діяльності, а також пов'язаних з ним осіб, ризикових контрагентів, надсилання запитів до фіскальних органів країн, де зареєстровані пов'язані особи.
- 3. Стягнення в бюджет несплачених податків та фінансових санкцій.
- 4. Постійна увага до діяльності компаній ІТ-сфери на предмет виявлення ознак постійного представництва або контрольованої іноземної компанії.
- 5. Застосування адміністративних, фінансових та кримінальних заходів щодо керівництва недобросовісних платників податків.
- 6. Створення дієвої системи профілактики та запобігання правопорушенням у сфері оподаткування, зокрема застосування схем мінімізації та ухилення від сплати податків (активне впровадження кроків протидії BEPS, концепції «Місце ефективного управління» та ін.);
- 7. Розкриття морально-етичного аспекту ухилення від сплати податків.

Застосування механізмів протидії агресивному податковому плануванню набирають актуальності. Нагальним питанням є потреба у зміні норм Податкового кодексу України, адже, досліджуючи певну кількість суб'єктів господарювання, основною діяльністю яких є ІТ-сфера, можна зробити висновки, що більшість із них не працевлаштовують своїх працівників як найманих, а примушують відкривати власний ФОП (фізична особа підприємець). Такий ФОП незалежно від отриманого доходу сплачує в бюджет лише єдиний податок у розмірі 20% від мінімальної зарплати та єдиний внесок у розмірі 22%, що, в свою чергу, знижує базу оподаткування податком на прибуток юридичних осіб, які з ними співпрацюють.

На нашу думку, необхідно адаптувати систему оподаткування для ІТ-сфери так, щоб вивести з сірої зони певні підприємства та сприяти наповненню бюджету. З огляду на те, що всі механізми повинні бути структуровані та впроваджені покроково, імплементація плану протидії BEPS Україні дасть потужний поштовх до змін у законодавчій базі та введе країну на новий рівень контролю дотримання податкових зобов'язань.

Список використаних джерел:

1. Цифровізація як нова реальність України. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/tsyfrovizatsiya-yak-nova-realnist-ukrayiny>.

2. Михайло Федоров: Цифровізація — це поступове перетворення усіх державних послуг на зручні онлайн-сервіси. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mihajlo-fedorov-cifrovizaciya-ce-postupove-peretvorennya-usih-derzhavnih-poslug-na-zruchni-onlajn-servisi>.

3. Сакурн О. С. Сутність агресивного податкового планування та його наслідки. Електронний журнал «Економіка та суспільство». 2021. №31. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-10>.

4. План дій BEPS: ключові аспекти для України. URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/2020_BEPS.pdf.